KNIHOVNA
SBORNÍKU VĚD PRÁVNÍCH A STÁTNÍCH
VYDÁVANÁ
S PODPOROU MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY

NOVA ŘADA
B) ODBOR STÁTOVĚDECKÝ. Čís. 6.

POJEM DŮCHODU V POSITIVNÍM PRÁVU FINANČNÍM.

NAPSAL
JAN M. NOVOTNÝ.

V PRAZE.
NÁKLADEM KNIHOVNY SBORNÍKU VĚD PRÁVNÍCH A STÁTNÍCH.
1930.

I 3457.

KNIHOVNA
SBORNÍKU VĚD PRÁVNÍCH A STÁTNÍCH
VYDÁVANÁ
S PODPOROU MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY

NOVÁ ŘADA
B) ODBOR STÁTOVĚDECKÝ. Čís. 6.

POJEM DŮCHODU V POSITIVNÍM PRÁVU FINANČNÍM.

NAPSAL
JAN M. NOVOTNÝ.

VYSOKÉ ŠKOLY OBCHODNÍ
V PRAZE

V PRAZE.
NÁKLADEM KNIHOVNY SBORNÍKU VĚD PRÁVNÍCH A STÁTNÍCH.
1930.

4.883

Knihtiskárna Fechtner a spol., Praha I.-195, vedle Karlových lázní. Telefon 27598

P 2731

PŘEDMLUVA.

Pojednání toto jest pokusem o kritický a ryze teoretický rozbor normativní formulace pojmu důchodu, tak jak se nám jeví v našem dnešním zákoně o přímých daních ze dne 15. června 1927, č. 76 Sb. z. a n., a to jak z hlediska hospodářského, tak i z hlediska právního. Nebylo proto možno uváděti úplnou judikaturu, nýbrž bylo nutno omeziti se na citaci nejdůležitějších nálezů jen ad illustrandum. Z téhož důvodu nebylo možno podrobně analysovati ani prováděcí nařízení, poněvadž by to vyžadovalo příliš mnoho místa. Kritika jeho se projevuje spíše v jiném výkladu a v jiné konstrukci.

Přáním autora, jakožto finančního úředníka jest, aby finanční správa a finanční zákonodárství bylo v každém směru vzorem pro jiné. Toto přání bylo mu vodítkem pro doporučení v pojednání vyslovená.

Neocenitelnou pomůckou bylo autoru vzorné komentované vydání zákonů o přímých daních československých od JUDr. J. Drachovského a JUDr. V. Brachtla (Českosl. Kompas, Praha 1927/28).

Praha, v červnu 1929.

JAN M. NOVOTNÝ.

ÚVOD.

POMĚR MEZI VĚDOU HOSPODÁŘSKOU A VĚDOU PRÁVNÍ.[1]

Předmětem našeho pojednání jest analysa normativní formulace hospodářského pojmu důchodu. Z toho plyne, že musíme nutně vycházeti jak z teorie hospodářské, tak i z teorie právní, abychom mohli tomuto úkolu plně vyhověti, a proto si musíme již předem uvědomiti zásadní rozdíl v nazírání hospodářském a v nazírání právním.

Postup hospodářské teorie při formulaci hospodářských pojmů, pokud nejde o pojmy prvotné (Urbegriffe), jest předně teleologický, a v dalším důsledku toho syntetický. Pozorujeme-li statky, užitky a služby ve vztahu k lidské osobě, jejímu životu a jejím životním potřebám, ukáže se nám nutnost utvořiti si hospodářský pojem, jenž by představoval jisté stadium hospodářského procesu v tomto jeho vztahu k člověku. Postavíme si tedy cíl — potenciální lidskou spotřebu — a pak synteticky, shledáváním jednotlivých prostředků k jejímu ukojení, utvoříme fond pro toto ukojení, důchod. Poněvadž celý hospodářský proces rozčleníme pod zorným úhlem tohoto fondu, representuje důchod také určité stadium, ve kterém se za hospodářského procesu jednotlivé prvky, totiž statky, užitky a služby, nalézají. Formulace hospodářského pojmu důchodu jest pak konečným výsledkem naší metody.

Postup právní teorie jest zcela opačný. Je to důsledkem aplikace hospodářského pojmu, vytvořeného pod hlediskem ryze subjektivním, na skutečný život, a sice takovým způsobem, aby odpovídal optimálnímu průměru všech subjektivních v úvahu přicházejících skutečností. Důsledkem této aplikace na skutečný život, jehož mnohotvárnost jest prakticky nemožno vtěsnati do jediné positivní formulky, vyhovující všem jemnostem a přesnostem pojmu hospodářského, jest určité zjednodušení, seschematisování původ-

---

[1] *Rudolf Stammler*, Wirtschaft und Recht, Berlín a Lipsko 1924, viz též literaturu tam zmíněnou; *Josef Kaizl*, Finanční věda, Praha 1892; *Cyril Horáček*, Učebnice národohospodářské politiky, Praha 1912; *Jan Caha*, Finanční věda a finanční právo, Brno 1921; *Vilém Funk*, Finanční věda, Praha 1929; *Karl Engliš*, Die theoretische Konstruktion der Finanzwirtschaft, Praha 1929.

ního pojmu, provedené se zřetelem k případům ve skutečnosti se nejčetněji vyskytujícím. Každá právní norma jest kompromisem mezi jemně rozlišující spravedlností hospodářského či jiného ryze teoretického pojmu a mezi jeho administrativní jednoduchostí a proveditelností.

Definice hospodářská má povahu deklaratorní, říkajíc prostě to, co jest. Definice positivně-právní naproti tomu jest normou, to jest stanoví to, co za přesně vymezených skutkových okolností nastati má. Její povaha je tedy konstitutivní, a skutečnost její existence jest současně i jejím odůvodněním, čili jinak řečeno, žádného zdůvodnění nepotřebuje. Jiným rozdílem mezi hospodářskou definicí a právní normou je též donucovací povaha této. Příkaz hospodářský plniti mohu, avšak nemusím, následky jsou jen hospodářské. Příkaz právní naproti tomu plniti musím, poněvadž jeho plnění by jinak bylo vynuceno.

Formulace positivně-právní na rozdíl od hospodářské je tedy pouze východiskem rozboru, a postup při ní vzhledem k tomu nebude syntetický jako tam, nýbrž analytický.